Alueelliset kehitysnäkymät

Syksy 2026

Pirkanmaa

Juha Salminen
Sisä-Suomen elinvoimakeskus

26.11.2026

Elinvoimakeskus

Pirkanmaa

Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Maakunta muodostuu viidestä seutukunnasta sekä 23 kunnasta. Pirkanmaan väestö oli 30.8.2026 noin 551 000 henkilöä, joista 15–64-vuotiaiden osuus oli 63 % ja huoltosuhde oli 58 %. Huoltosuhteen luku oli laskenut edellisestä vuodesta ja oli toiseksi matalin maakuntavertailussa. Pirkanmaan väestö kasvoi vuoden 2026 toisen vuosineljänneksen loppuun mennessä 387 henkilöllä. Kasvu syntyy pääosin kuntien välisestä muuttoliikkeestä sekä maahanmuutosta. Tampereen seutukunta edustaa 80 % maakunnan väestöstä. Pirkanmaan asuinpaikkarakenteesta kaupunkialueet käsittävät 76 % ja maaseutu 24 %. Vuoden 2026 kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana Pirkanmaan asuntokunnista noin 48 % oli yhden henkilön talouksia. Neljä henkilöä tai enemmän oli noin 11 % talouksista. Suosituimmat asumismuodot olivat kerrostalo noin 53 % osuudella ja omakotitalo noin 32 % osuudella.

Perusasteen suorittaneiden osuus Pirkanmaalla oli vuonna 2025 yli 15-vuotiaista 78 % ja toisen asteen suorittaneiden osuus 41 %. Korkea-asteen suorittaneita oli 36 %. Korkea-asteen suorittaneista yli 50 % osuus löytyy ikäluokasta 45–49-vuotiaat. Yli neljänneksellä työikäisestä väestöstä ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Työvoiman määrä oli 270 000 henkilöä vuonna 2025 ja työllisyysaste vuoden 2026 toisella neljänneksellä oli 73,3 %. Pirkanmaalla yritysten toimipaikkoja oli 54 000 kpl, joissa työskenteli yli 143 000 henkilöä. Henkilöstön määrä jakautui merkittävimmin teollisuuteen, tukku- ja vähittäiskauppaan, rakentamiseen, informaatio- ja viestintätekniikkaan sekä ammatilliseen, tieteelliseen ja tekniseen toimintaan. Vastaavasti toimipaikkojen lukumäärä oli suurinta maataloudessa, teollisuudessa, rakentamisessa, tukku- ja vähittäiskaupassa, kiinteistöalan toiminnassa sekä tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa.

Pirkanmaata kuvailtaessa esiin nousevat seuraavat muuttujat: digitalisaatio, jossa Pirkanmaalla sijaitsee syvä TKI-ekosysteemi yliopistoineen. Vihreän siirtymän osalta taas teollinen yhteensulautuminen. Biotalouden ja lääketieteen saralta medtech-yrityskenttä sekä terveysteknologia. Turvallisuussektorilla turvallisuusekosysteemi, kyberturvallisuus ja kriittinen teknologia. Teollisuuden osalta korkea jalostusarvo, älykkäät koneet ja robotiikka.

Pirkanmaan maakunnan jalostusarvoltaan merkittävimmät toimialat olivat teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa sekä informaatio- ja viestintätekniikka, joiden osuus koko jalostusarvosta oli 43 %. Bruttoarvoltaan merkittävimmät toimialat

olivat teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa sekä rakentaminen. Osuus koko bruttoarvosta oli 60 %. Vuoden 2026 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana Pirkanmaalla lopetti toimintansa 1 403 yritystä. Lopettaneiden yritysten määrä selittyy heikolla taloustilanteella. Aloittaneiden yritysten määrä samalla ajanjaksolla oli 1 116 kpl. Konkurssien määrä vuoden 2026 kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana oli samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Konkurssiin ajautuneista yrityksistä henkilöstöä irtisanottiin selvästi vähemmän, 75 % vuoden 2025 vastaavasta ajankohdasta. Aloitettujen rakennushankkeiden kerrosneliöiden osalta vuoden 2025 kahden ensimmäisen vuosineljännesten aikana oli 252 600 m2 kun vastaavana aikana vuonna 2026 luku oli 184 270 m2. Pirkanmaan talous kääntyi vuoden 2025 lopulla selvään kasvuun, joka on jatkunut vahvana myös tänä vuonna. Alkuvuonna etenkin teknologiateollisuudessa liikevaihto kasvoi vahvasti 8,9 prosenttia. Rakentamisessa päästiin 7,6 prosentin kasvuun ja vähittäiskaupassa 4,4 prosenttiin. Myös teollisuuden vientiliikevaihto kasvoi 3,3 prosenttia. Maakunnan dataikkunassa on lähivuosille 3,4 miljardin euron arvosta investointeja.

Tuntuvat kasvutoimet edellyttävät usein ulkoista rahoitusta, mikä on työkalu kasvuun. Yritysten onkin tärkeä huomata, että myös investointivelka haastaa tilannetta entisestään. Voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten rahoituksen saatavuus ei ole viime vuosina heikentynyt. Monilla yrityksillä on taloudellisen tilanteensa puolesta erittäin hyvä hetki tehdä investointeja. Korkotaso ja inflaatio ovat vakaat, työvoimaa on saatavilla ja viennin tilauskirjat kasvussa, joten kotimaista ja kansainvälistä kysyntää on. Pk-yritysten investointihalukkuus on pysynyt silti vaatimattomana. Työllisyyden laaja-alaista toipumista joudutaan odottamaan vuoden 2027 loppupuolelle. Pk-yritykset ovat ymmärrettävästi varovaisia palkkaamaan uusia tekijöitä ennen kasvun ja kysynnän selvää käännettä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pirkanmaan talous kasvaa tällä hetkellä investointien, työn tuttavuuden ja viennin kautta. Business Finland oli myöntänyt Pirkanmaalle vuoden 2026 tammiheinäkuun aikana yhteensä 81 miljoonaa euroa erilaisiin yritysten hankkeisiin. Noin kolmannes tästä oli suoraan tutkimukseen ja hieman yli 50 % avustuksena. Lainat kattavat reilut 15 %. Osuudet yrityskoon mukaan olivat: mikroyritykset 26 %, pienet yritykset 20 %, keskikokoiset yritykset 10 % ja suuret yritykset 44 %. Teollisuuden toimialan osuus näistä oli 35 miljoonaa euroa ja avustusten osuus yli 93 %. Suuret yritykset kattavat tästäkin merkittävän osan, 75 %. Koulutukseen oli suunnattu 19,7 miljoonaa euroa, kokonaisuudessaan tutkimukseen.

Finnveran tammi−kesäkuussa 2026 myöntämä pk- ja midcap-yritysten rahoitus laski Pirkanmaalla viime vuoden vastaavasta ajasta. Finnveran ja muiden rahoittajien kanssa yhdessä mahdollistamien investointien kokonaisarvo kuitenkin nousi Pirkanmaalla, mikä kertoo yritysten positiivisista näkymistä. Mikroyritysten ja aloittavien yritysten kasvuun tarkoitetulla lainalla oli kysyntää maakunnassa, ja myös maatalousyritysten suurinvestointien rahoitus on herättänyt kiinnostusta. Maatalouden investoinnit ovat suuria ja hankesuunnittelu vie aikaa. Finnvera voi olla mukana takaamassa pankkien lainoja ja jakamassa riskiä. Finnvera myöntämä osuus rahoituksesta Pirkanmaalle oli noin 58 miljoonaa euroa. Vuosittainen vaihtelu on normaalia, mutta pitkällä tähtäimellä investointien saaminen kasvuun on maakuntien taloudelle erittäin tärkeää. Pirkanmaalla on hyvä tilanne investoinneissa, tosin omistajanvaihdosten ja viennin rahoitus putosivat vuodentakaisesta. Finnveran Pirkanmaan pk- ja midcap-yrityksille myöntämästä 58 miljoonasta eurosta lähes puolet, 28 miljoonaa euroa, kohdistui odotetusti maakunnan teollisuuteen. Positiivista on, että Finnveran osarahoittamien investointien arvo nousi maakunnassa viidenneksellä vuodentakaisesta 30 miljoonaan euroon. Kasvua oli myös kuluttaja-aloilla, matkailussa, kaupassa ja palvelualoilla. Vaikka liike-elämän hyödyntämien palvelujen investoinnit laskivat, investointihalukkuuden kasvu muilla aloilla kertoo talouden orastavasta kasvusta. Toimintaympäristöön on sisältynyt viime aikoina paljon epävarmuuksia, mutta investoinneilla täytyy varautua tulevaan, jotta kilpailukyky säilyy.

Omistajanvaihdoksiin myönnetty rahoitus sen sijaan putosi merkittävästi, samoin kuin rahoitettujen yrityskauppojen määrä. Omistajanvaihdosten rahoituksen väheneminen on valitettavaa yrityskentän uudistumisen kannalta. Myös viennin rahoituksen lasku huolestuttaa. Yksittäiset isot rahoitukset heilauttavat usein lukuja, mutta on myös hyvä muistuttaa, että rahoitus voi olla ratkaiseva tekijä yrityksen vientiliiketoiminnan kasvussa, kun teollisuuden näkymät ovat parantuneet. Pk-yritysbarometri osoittaa, että voimakkaasti kasvuhakuisilla pk-yrityksillä peräti 58 prosentilla pankkirahoituksen saaminen edellytti Finnveran takausta. Vaikka rahoituksen saanti on heikentynyt viime vuosina, kehitys näyttää tasaantuneen. Lisäksi rahoittajat näkevät tarpeen vahvistaa muiden julkisten toimijoiden ja EU-rahoituksen roolia riskinjakajana sekä parantaa julkisten toimijoiden rahoitusneuvontaa, jotta yritykset tunnistaisivat paremmin rahoitusmahdollisuutensa. Määräaikaisina toimina ne voivat tukea riskirahoitusta ja kasvua.

Pk-yritysten rahoituksen saatavuudesta on kuitenkin erilaisia näkemyksiä. Rahoittajien mukaan tilanne on parantunut, mutta yrittäjät kokevat sen edelleen vaikeaksi erityisesti vakuuksien, maksukyvyn, heikon taloustilanteen sekä oman pääoman ehtoisen rahoituksen vähäisyyden vuoksi. Haasteet korostuvat mikro- ja kasvuyrityksissä. Valtion rooli korostuu markkinapuutetilanteissa. Business

Finland, Finnvera sekä elinvoimakeskukset ovat keskeisiä pk-yritysten rahoituksen mahdollistajia. Toimialoista teollisuuden rahoitus kasvoi Pirkanmaalla edellisvuodesta, mutta selvimmin kasvoi liike-elämän palveluiden rahoitus. Muutaman vilkkaamman vuoden jälkeen rahoitettujen omistajanvaihdosten lukumäärä jälleen laski. Pk-yritysten maksuvaikeuksien määrä väheni selvästi loppuvuoden aikana. Erityisesti nuorempien yritysten tilanne on parantunut. Pk-yritysten suhdannepohja lienee takanapäin, mutta yritysten rahoituksen saatavuudessa on edelleen merkittäviä haasteita. Yli kolmannes rahoitusta tarvinneista yrityksistä ilmoitti, ettei ole saanut tai hakenut rahoitusta tarpeesta huolimatta. Jos yritykset eivät saa rahoitusta tai kokevat, että hakeminen on liian vaikeaa, rahoitusmarkkina ei tue riittävästi Suomen talouden kasvua. Samaan aikaan täysin velattomien yritysten määrä on kasvanut, mikä kertoo, ettei investointeja ole viety eteenpäin. Pk-yritysten kasvuhakuisuus on laskenut pitkään, mutta nyt on havaittavissa myönteistä kehitystä, kun kasvuhakuisuus on kääntynyt lievään nousuun. Yli kolmannes pk-yrityksistä on joko voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvuhakuisia. Lupaavasta kohenemisesta huolimatta kasvuhakuisuus on edelleen pitkän aikavälin tasoon verrattuna vaatimatonta. Kasvuyrityksillä on keskeinen rooli taloudessa: Ne kehittävät uusia innovaatioita, toimivat kasvun moottoreina ja kirittävät muita yrityksiä. Niiden joukosta nousee myös kaivattuja kansainvälisiä kärkiyrityksiä.

Kasvuyrittäjien odotukset ovat huomattavasti positiivisempia kuin viime vuonna. Jopa kaksikolmasosaa uskoo kasvuun. Toki yrityksen toimiala vaikuttaa odotuksiin. Joillakin toimialoilla (esim. kokonaisturvallisuuden ratkaisut) on mennyt hyvin koko vuoden. Pk-yritysten tekoälyn sekä muiden digitaalisten palveluiden ja työkalujen käyttöönotto on kiihtynyt. Yli puolet pk-yrityksistä kokee tekoälyn käytön yrityksen toiminnan kannalta aiheellisena nyt tai seuraavan vuoden aikana. Viime vuonna samoin koki joka kolmas pk-yritys. Hieman yli neljännes pk-yrityksistä kertoo käyttävänsä tekoälyä säännöllisesti ja noin kolmannes satunnaisesti. Pk-yritysbarometrin tulosten perusteella tiedon tai osaamisen puute hidastaa tekoälyn käyttöönottoa pk-yrityksissä.

Kokonaisuudessaan yritysrahoitusmarkkina piristyi vuonna 2026 ja luotonkysyntä sekä investointirahoituksen näkymät ovat vahvistuneet. Kasvun odotetaan jatkuvan myös vuonna 2027. Silti yritysten investointihalukkuus ja kasvutavoitteet ovat edelleen vaimeita. Yrityksillä on edelleen merkittävää kasvuvaraa ja vastaavasti myös rahoittajilla on tilaa ja tarvetta rohkeamman rahoittajaroolin ottamiseen tämän kasvun tukemisessa. Tämä korostaa tarvetta monipuolistaa rahoitusratkaisuja, vahvistaa oman pääoman ehtoista rahoitusta sekä houkutella markkinoille uusia rahoittajia perinteisen pankkikeskeisyyden rinnalle. Tässä kokonaisuudessa myös julkisella rahoituksella on tärkeä rooli yksityisen rahoituksen täydentäjänä ja uusien rahoittajien houkuttelijana. Taloudessa merkittäviä

muuttujia olivat työttömyysasteen nousu sekä yritysten liikevaihdon että tuloksen nouseva kehityssuunta. Velka-aste säilyi kuitenkin lähes entisellään ja osa yrityksistä onkin pienentänyt merkittävästi lainamääriään. Yritysten mukaan lainoituksen saanti on vaikeutunut muutaman vuoden aikana, varsinkin maakunnan reuna-aluilla. Kasvu tapahtuu lähinnä 20–250 henkilöä työllistävillä yrityksillä. Ulkomaiset investoinnit painottuivat alueellisesti Tampereen seutukunnan keskusalueelle.

Pirkanmaalla puolustusteollisuus on noussut kasvavaksi toimialaksi Suomen NATO-jäsenyyden ja Euroopan turvallisuustilanteen vuoksi. Suurin osa puolustusteollisuuden yrityksistä on pieni- ja keskikokoisia. Pirkanmaalla on turvallisuus- ja puolustusteollisuuden piirissä kaikkiaan reilut 350 yritystä. Työllistävä vaikutus on yli 12 000 henkilöä (yritysten palveluksessa). NCAGE-koodiyritysten (NATO Commercial and Government Entity Code) lukumäärä on 192 kpl. Tampereella on tarkoitus panostaa älykkäiden ajoneuvojen- ja työkoneiden kehitystyöhön sekä kaksikäyttötuotteisiin.

Kannattavuus konepaja-alan yritysten osalta on ollut hyvä ja vuodelta 2026 odotetaan selvää kasvua vuositasolla vertailtaessa. Ongelmia syntyy edelleen jonkin verran alihankinnan haasteista. Tämä on osaltaan hidastanut toiminnan ylläpitoa ja tarvittavaa kasvua. Myös liike-elämän palveluiden tilanne näyttää hyvältä. Tukkukauppa, varsinkin teollisuuteen, näyttää kuitenkin kannattavan kaupan toimialaa. Yleisesti henkilöstöstä yritetään pitää kiinni toimialasta riippumatta ja mahdollisuuksien mukaan muutosneuvotteluiden tuloksina tilanne hoidetaan lomautuksina sekä muina tehtäväjärjestelyinä irtisanomisten sijaan. Tulevaisuuteen katsominen ja asiakastarpeiden ennakointi on yrityksissä jatkuvan kehittämisen kohde, vaikkakin asia pitäisi olla osana päivittäistä arkityötä. Markkinatilannetta yritetään mahdollisuuksien mukaan korjata ja tuotekehittelyn merkitys oli kasvanut.

Omistajavaihdoksia suunnitellaan yleisesti saman verran kuin aiemminkin. Tämän osalta rahoitusta oli lisätty. Säästöjä pyritään tekemään järkevästi. Vahvoja toimialoja vientisektorilla ovat metsä-, muovi- ja kumiteollisuus sekä kemikaalien valmistus että kone- ja metalliteollisuus. Kasvua haetaan huoltovarmuuden ja puolustusteollisuuden tuotteiden kautta. Kehitystyötä ja kasvua on odoteltavissa älyteknologian osalta. Näiden yritysten tilanne näyttää hyvältä kokonaisuus huomioiden. Kyseisten yritysten vientimarkkinat ovat kasvaneet ja kotimaan markkinat ovat olleet kiinnostuneita niin investointi- kuin kuluttajaosaamisenkin suhteen. Useimpien toimijoiden tarve henkilöstön nopeaan palkkaamiseen sekä alihankintaketjun vahvistaminen on koettu tärkeäksi toimenpiteeksi. Teollisuusvaltaisena alueena yritysten investointien merkitys on erittäin suuri. Ilman investointeja kehittämistoimilla on rajallinen vaikutus talouteen. Konepajojen osaaminen

korostuu investointihyödykkeiden tuottamisessa, joiden kysyntä on tällä hetkellä hyvällä tasolla. Liike-elämän palvelut ovat säilyttäneet tasonsa ja näkyvissä on edelleen kasvua, kuten myös finanssisektorilla.

Pk-sektorin näkymät ovat hieman paremmat kuin aiemmin, yritysten kokoluokasta ja toimialasta riippuen. Henkilöstön määrä sekä liikevaihto kasvavat vuoden 2026 aikana. Kannattavuuden odotetaan olevan merkittävästi parempi kuin vuonna 2025. Kasvuhakuisuus ja ulkomaan kaupan merkitys sekä siihen panostaminen pysyvät entisellä tasolla. Reilu viidennes yrityksistä tekee, tai on suunnitelmissa tehdä, vienti- tai tuontikauppaa. Kasvuhakuisia yrityksiä on noin neljännes ja yli puolet arvioivat tilanteen säilyvän ennallaan. Investointien arvioidaan pysyvän ennallaan. Osaavan työvoiman saatavuusongelmat ovat helpottuneet. Panostuksia ovat muun muassa alihankinnan kasvattaminen ja kehittäminen, nykyisen työvoiman osaamisen vahvistaminen sekä panostus työhyvinvointiin.

Investointihalukkuudessa oli nousua, lähinnä tekniikkaan ja henkilöstön osaamiseen liittyen. Haasteita maksupolitiikassa oli neljänneksellä yrityksistä. ICT-sektori kasvaa lähivuosien aikana ja teollisuuden uudistuminen on käynnistynyt. Vaikutukset tulevat ulkoa, kuten teollisuustuotteiden kysynnän kasvun kautta. Rahoituksen ja investointien tarve tulisi sen osalta kasvamaan. Pysyminen markkinoilla ja asiakaskunnan kehittäminen koetaan haasteelliseksi, mikä estää rekrytointia. Monet yritykset seuraavat tilannetta aktiivisesti ja ovat varautuneet mahdollisiin muutoksiin, kuten lomautuksiin tai rekrytointeihin. Tulevaisuudessa näkyy halu kasvattaa henkilökuntaa, erityisesti asiantuntijatehtäviin, mikä liittyy kasvustrategioihin. Selvä erottuva teema on pienten yritysten ja itsenäisten yrittäjien mahdolliset rekrytointitarpeet, jotka voivat vaihdella alueittain. Jotkut yritykset suunnittelevat nykyisten työntekijöidensä määräaikaisten sopimusten uusimista keskittyen tuttuihin osaajiin. Organisaatioissa, joissa ei ole kasvutavoitteita, korostuu kyky toimia nykyisellä henkilöstöllä ilman lisäyksiä.

Pirkanmaalla kone- ja metallialan koulutuksen kiinnostavuus koko alan jatkon kannalta aiheuttaa myös suuria taloudellisia haasteita. Suurin osa toimialoista oli nostanut vuoden 2025 kasvuodotusta vuodelle 2026 niin liikevaihdon, kannattavuuden kuin henkilöstön määrän kasvun osalta. Alueen palvelutarjonta rakentuu voimakkaasti Tampereen seutukunnan ympärille muodostuneen taajamakehän sekä maaseutumaisten keskusten läheisyyteen. Suurin osa kauppakeskuksista tai hyvinvointikeskuksista sijaitsee Tampereen seutukunnan alueella. Näiden lisäksi reuna-alueiden kunta-/kaupunkikeskustojen liepeillä palveluverkko on hyvällä tasolla ja sitä pidetään yllä.

Tärkeä tekijä yleisen kuluttamisen hidastumiseen on positiivisen luottorekisterin käyttöönotto, jossa rahoituslaitosten riskit siirrettiin julkisen sektorin valvottavaksi. Tämä osaltaan hidastaa mm. asuntomarkkinoita sekä kestokulutushyödykkeiden ostoa. Markkinaehtoinen rahoitustoiminnan vastuulla olisi itse valvoa rahoituspäätösten määritteitä. Sidosryhmien näkemyksiä heille suunnatun kyselyn perusteella: Teknologiateollisuus on yleensä mukautunut muutokseen ja hidasta kehitystyötä tehdään koko ajan. ICT-ala on murroskohdassa, sillä julkisen sektorin asiakkuudet ovat vähentyneet, mutta ala tulee pärjäämään. Startup-yritysten vähyys on heikkous ja sitä pitää mahdollisuuksien mukaan kehittää. Puolustus- ja turvallisuusteollisuus on noussut maakunnan vahvuudeksi. Edellä mainittujen koko maan liikevaihdon osuus on noin 27 mrd. euroa, josta Pirkanmaan osuus on yli 1 mrd. Kaksikäyttötuotteiden kysyntä on kasvussa ja Pirkanmaalla on tähän liittyvää järjestelmäosaamista.

Pirkanmaalla ulkomaankauppaan suuntautuneita yrityksiä on noin 1 350 kpl. Vuoden 2025 viennin arvo oli noin 6,8 miljardia euroa, josta teollisuuden osuus oli 88 %, kaupan alan 4 % ja muiden toimialojen 8 %. Teollisuuden osuus nousi 7 prosenttiyksikköä vuoden aikana. Viennin osuudesta suuret yritykset kattavat 80 %, keskisuuret 9 % ja pienet 11 %. Viennin arvon mukaan yli 100 miljoonaa euroa vievät yritykset ovat 63 % koko viennin osuudesta. Haastavaa viennin tilanteessa on, että palveluiden viennin osuus koko viennistä oli 18 % ja EU- maihin suuntautuneesta viennistä 35 %, koska tilanne kertoo matalasta jalostusarvosta. Vuoden 2026 osalta odotuksia niin investointien kasvuun kuin viennin arvon kasvuun on odotettavissa. Investointien määrä on kasvu-uralla Pirkanmaalla. Investoinnit on suunnattu pääsääntöisesti ohjelmistoihin, koneisiin ja kalusteisiin sekä uusiin toimipaikkoihin. Monen yrityksen toiminta oli kuitenkin säilynyt vakaana, varsinkin informaatio- ja viestintäalan sekä rahoitus- ja vakuutustoiminnassa olevien yritysten osalta. Elintarvikesektorin merkittävyys on noussut esille viimeisten vuosien aikana sekä huoltovarmuuden että globaalien markkinoiden osalta. Tämän takia alkutuotantoon sekä sen sivuvirtoihin panostaminen on nähty olennaisena tekijänä maakunnan elinvoimaisuudessa. Lähes 90 % elintarvikeviennistä oli muutamien yritysten käsissä. Pirkanmaalla toimii huomattava määrä innovatiivisia yrityksiä, joiden kasvuun ja ennen kaikkea kansainvälistymisen mahdollisuuksiin olisi suunnattava rahoitusta.

Ongelma tulee jalostusasteen tasosta, joka pienen palvelutuoteviennin vuoksi on matala. Kunnittain vertailtuna Tampereen merkitys maakunnan viennistä oli 68 %, Nokian 13 % ja Valkeakosken 5 %. Kansainvälistymiseen suuntautuneista yrityksistä majapaikkaa piti Tampereella noin 50 %, Pirkkalassa 8 %, Ylöjärvellä 6 %, Akaassa sekä Valkeakoskella 5 %, Sastamalassa 4 % ja Juupajoella 3 %. Kokonaisviennistä hieman yli puolet suuntautuu EU-maiden ulkopuolelle. Kan-

sainvälistymiseen suuntautuneiden yritysten merkitys viennin kasvussa on trendinomaisesti nouseva ja samalla vahvistaa alueen työvoiman osaamisen kehitystä.

Tekninen tukkukauppa on parantanut tulostaan maakunnan alueella. Teknisen tukkukaupan myynnin volyymi kääntyi hienoiseen nousuun vuoden 2025 jälkimmäisellä puoliskolla. Pieni piristyminen syyspuolella nosti koko vuoden myynnin reilun prosentin plussan puolelle. Vuoden 2026 osalta kasvava trendi jatkuu ja arvioilta kasvu vuositasolla ylittää 5 prosenttia. Teknisen kaupan kasvua on johtanut erityisesti teollisuuden tuotteiden ja palveluiden myynnin piristyminen. Teollisuudessa kysyntä on pysynyt vahvana, vaikka maailman- ja kauppapolitiikassa on koettu voimakasta epävarmuutta. Rakentamisen tuotteiden ja palveluiden myynnin odotetaan kasvavan 2 prosentin verran.

Tukkukauppa, varsinkin teollisuuteen, näyttää kuitenkin kannattavan kaupan toimialaa. Yleisesti henkilöstöstä yritetään pitää kiinni toimialasta riippumatta ja mahdollisuuksien mukaan muutosneuvotteluiden tuloksina tilanne hoidetaan lomautuksina sekä muina tehtäväjärjestelyinä irtisanomisten sijaan. Tukkukaupassa työllisyyden lasku pysähtyi, minkä mahdollistivat teollisuuden tilaukset.
Vähittäiskauppa kuluttajien suuntaan on hieman kasvanut ja tämä näkyy niin liikevaihdon kuin kannattavuudenkin osalta. Näitä heijastusvaikutuksia tarvittaisiin. Kaupasta katoaa suoritusportaan tehtäviä ja tukitoimintoja, kun ne korvataan automatisaation, digitalisaation ja tekoälyn avulla. Tehostamista ja tuottavuuden parantamista on siis luvassa edelleen. Työllisyystilanne olisi parempi, jos myynti kasvaisi, mutta kotimaisen kysynnän merkitystä talouskasvulle ja työllisyydelle ei ole ymmärretty. Odotukset lähiajan myynnin osalta ovat maltillisen myönteiset.

Teollisuuden tuotanto-odotukset ovat parantuneet, mutta investointien pysyvämpi kasvu vaatii kysynnän pitkäkestoista vahvistumista. Kapasiteetin käyttöaste on keskiarvon alapuolella, mikä kertoo, että teollisuus pystyy nykyisellä kapasiteetillaan vastaamaan kysynnän kasvuun. Puolustussektorin lisääntyvä kysyntä ja energiasiirtymän hankkeet vahvistavat näkymiä. Odotukset viennin osalta kohdistuvat EU:n sisämarkkinoihin sekä Kiinan ja Yhdysvaltain markkinoihin. Talouden kasvu tarvitsee tuekseen osaavaa työvoimaa, mutta kansainvälinen kauppa ja tuottavuuden kasvu ovat kuitenkin ratkaisevin asia kasvun kannalta. Suuret konepaja-alan toimijat ovat edelleen kiinnostuneita suomalaisista pienehköistä konepajayrityksistä sekä niiden kanssa tehdystä yhteistyöstä ja ostoista. Hankintaa Suomesta on lisätty maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi. Tämä tulee näkymään konepajojen tilauskannoissa myös Pirkanmaalla.

Rakennusalalla haasteet jatkuvat, vaikka suunta on hieman kohentunut. Uusia rakennuslupia myönnetään edelleen poikkeuksellisen vähän. Asuntorakentamisen virkoaminen edellyttäisi asuntokaupan vahvaa käynnistymistä ja asuntojen hintojen kääntymistä nousuun. Rakentaminen ei kuitenkaan ole romahtanut, vaikka mielikuva siltä näyttää. Rakentamiseen liittyy asuinrakentamisen lisäksi mm. liikerakennukset, infrarakentaminen, varastorakennukset, maatalouden rakennukset ja teollisuuden rakennukset. Tuotanto- ja varastotilojen kysyntä on pysytellyt kohtalaisena. Tonttikysyntää ja uudisrakentamista esiintyy parhailla sijainneilla jonkin verran, kun yritykset tarvitsevat ajanmukaisempia tiloja. Tampereen läntisen kehätien varteen sijoittuvat alueet ovat kysyttyjä hyvien liikenneyhteyksien ansiosta. Vireillä on myös useita mittavia julkisia rakennusinvestointeja, esimerkiksi Tampereen yliopistollisen sairaalan uudistaminen noin 900 miljoonalla eurolla. Hankkeen työllisyysvaikutusten on arvioitu olevan 14 500–18 000 henkilötyövuotta.

Tiedossa olevia investointeja, joiden toteutus alkaa vuosien 2026–2027 aikana:

Aare Invest Oy	Frenckellin tilojen muuttaminen hotelliksi yms. hyvinvointipalveluiksi
Acco Power Oy	Tuotannon laajennus
Akun tehdas Oy	Uuden toimitilan rakentaminen
Artecno Oy	Uudistavat kone- ja tuotantoa yleisesti
Ata Gears Oy	Uusiutuvan energianhanke
Aurinkovoima / Oomi Oy	Aurinkopuisto Pölkinkulma
Avant Tecno Oy	Toimitilojen laajennus
Balder Finland Oy	Toimitilojen laajennus
Bat. Power Oy	Tuotannon laajennus
Bewi Oy	Toimitilojen laajennus
Bronto Skylift Oy Ab	Merkittävä laajennushanke
Carsport/ Jonasson Oy	Toimitilojen laajennus
CrossControl Oy	Tuotannon laajennus
Delfort Oy	Konekannan uusiminen
Dokument-Tarra Oy	Konekannan uusiminen
Dynaset Oy	Tutkajärjestelmien kehitystyöhön lisäystä
Emballator Oy	Päärakennuksen uusiminen, vanhojen tilojen uusiminen

ESP-Suomi Oy	ESP Suomi Oy on ostanut Cooling Reaction Finland Oy:n
Fimlab Oy	Konehankinta
Flinkenberg Oy	Konekannan uusiminen
Fortum Oyj	Energiavarasto
Freija As	Uusiutuvan energianhanke
Frestems Oy	Kaksikäyttötuotteiden lisäkapasiteettia varten järjestelmät sekä tila, konepäivitys
Hetitech Oy	Laajennushanke
HLRE Holding Oyj	Tuotannon laajennus
HYACenter Oy	Toimitilalaajennus
Hypap Oy	Konekannan uusiminen
Infra Kiri Oy	Tuotannon laajennus
Insta Oy	Tuotekehittely ja tuotannon kasvu
JIS Oy	Yhtenäiskoulu
Katsa Oy	Tuotantotilojen laajennus
Kauppakeskus Lamminrahkan alue	Kauppakeskus
Kemira Chemicals Oyj	Uusiutuvan energianhanke
Kiviset Oy	Toimitilojen laajennus
Koja Oy	Teknologia- logistiikkakeskus, konekanta
KR-Trucks Oy	Road Mobility Service -järjestelmän päivittäminen
Kumeko Oy	Tonttihankintaa
Kärkkäinen Oy	Uuden toimitilan rakentaminen
LCT Group Oy	Ajoneuvokaluston päivitys
Leguan Lifts	Laajennus toimitilojen osalta
Leguan Lifts Oy	Toimitilojen laajennus
Lempäälän Rakentajat Oy	Laajennushanke
Liha-Hietanen Oy	Konekannan uusiminen
LinjaTeräs Oy	Konekannan uusiminen, uudet toimitilat, laajennus
Liquid Sun Oy	Tuotantoon liittyvä uudistus
LVI Kurikka Oy	Toimitilojen laajennus
Meijou Oy	Uuden tuotantolaitoksen rakennustyö

Merus Power Oyj	Toimitilojen laajennus
MerusPower konehankinta	Uudet raskaankaluston renkaiden tuotantolinja
Metsä Group Oy	Toimistotilat uusiksi, tuotannon kasvu, toiminnan laajennus
MetsäTissue Oy	Tuotantokapasiteetin kasvattaminen
Nammo Oy	Uusii tuotantolinjoja
NextPharma Oy	Toimitilalaajennus
Nokian Panimo Oy	Tuotannon laajennus, uudet toimitilat
Nokian renkaat Oy	Vertikaalivarasto
Nokian virran energia Oy	Konekannan uusiminen
Polarnoden Datakeskushanke Oy	Infran uusintaa
Nordic Ren-Gas Oy	Tuotantolaitoksen perustaminen
Normet Oy	Uusi keskusta toimii keskuksena autonomialle, robotiikalle, ohjelmistokehitykselle ja muille digitaalisille teknologioille, jotka muokkaavat kaivostoiminnan tulevaisuutta
Ollikaisen Hirsirakenne Oy	Laitteiston uusiminen
Onnibus Oy	Kaluston uusiminen, 8 uutta ajoneuvoa
OomiSolar Oy	Aurinkopaneelipuisto, 10 ha
Ovako Metals Oy Ab	Tuotannon laajennus
Patria Oy	Uudet laajennetut toimitilat
Pimara Oy	Toimitilojen laajennus
Pirha/Tays Oy	Lisätilat, vanhan saneeraus
Pirkanmaan osuuskauppa Oy	Vihreä siirtymä
Pohjan voima Oy	Datakeskus, kokoluokka ei varmuutta, arvio iso
Polarnode Oy	Datakeskus 100 MW
Ponsse Oy	Tilanne vielä hieman auki, tarkkaa aloitusaikaa ei tiedossa, maa-ala 12,5 ha
Proviko Oy	Uudet toimitilat

Puhdistamo - Real Foods Oy	Tuotannon laajennus
Purso Oy	Alumiinisulatto
Riga Wood Oy	Ostaa toisen yrityksen toiminnan
Robonic Oy	Uuden toimitilan rakentaminen
Romu Wirrat Oy	Konekannan uusiminen
Saarioinen Oy	Biotuotekehitys
Sandvik Oy	Kasvattaa tuotantokapasiteettia, uusi päärakennus, teknologian kehityslinja
Sertio Oy	Tuotannon laajennus
Sharp Cell Oy / Hypap Oy	Konekannan uusiminen
Suomen Akut Oy	Uudet toimitilat 2100 m2
Suvantoranta Oy	Laajennushanke
Tampereen energia Oy	Alumiinisulatto, vihreäsiirtymä
Tampereen Tennisseura Oy	Toimitilojen laajennus
Tamron logistiikkakeskus Oy	mm. muut kuntahankkeet
Tamturbo Oy	Tutkimus- ja kehitystyöhön sekä uusiin testipaikkoihin
Tavo Oy	Varastotilan hyödyntäminen Postin vanhoista tiloista
Tekova Development Oy	Suurehko investointi
Terveystalo Oy	Toimitilojen uusiminen ja laajennus
Teräselementti Oy	Suunnitelmissa laajentaa datakeskusrakentamisen osaamista
TT Gaskets	Uudet logistiikkatilat, modernisoitu levylaser
UPM	Uusiutuvan energianhanke
UPM Raflatec Oy	Muut kehittämissuunnitelmat
UPM Tervasaari Oy	Konekannan uusiminen
UPM-Energy Oy	20 miljoonaa euroa Tyrvään vesivoimalaitoksen laajaan modernisointiin
UPM-Energy Oy	Suunnitteilla 200 mW kokonaisuus jollain aikavälillä
Walki Oy	Toimitilalaajennus
Verso Wood Oy	Konehankinta, tuotantolinjat

Winse Power Oy	Toimitilojen laajennus
Virtain muovityö Oy	Konekannan uusiminen
Wurth Oy	Uuden toimitilan rakentaminen, varaston ja myymälän laajennus
Ylöjärven Kiviset Oy	Triton investment -kauppa

Toiveet meriteollisuuden kasvun vaikutuksista sekä siruteknologian merkityksestä lisäävät toivottavasti investointihalukkuutta maakuntaan. Meriteollisuuden osalta pirkanmaalaisia toimijoita, joilla on suoria kontakteja tai alihankintaa meriklusterin kanssa ovat: ATA Gears Oy, Bronto Skylift Oy Ab (valmistaa nostolavoja telakoille), Koja Oy, Katsa Oy, Insta Group Oy (laivojen automaatiojärjestelmien suunnittelu ja toteutus, valvomo- ja ohjausjärjestelmät risteilyaluksiin, turvallisuus- ja hälytysjärjestelmien integraatiot), Electo-Center Oy, Urjala Works Oy, Hetitec Oy (alihankintaa Wärtsilälle), JTA Connection Oy (robotit), ST-Koneistus Oy, Parker Hannifin Manufacturing Finland Oy, Gardner Denver Oy (valmistaa paineilmakompressoreita) sekä Koneistus Pollari Oy (iskunvaimentimia merituulivoiman perustuksen paalutuskoneisiin). Tammerneon Oy (laivojen sisä- ja ulko-opastejärjestelmät, erikoisvalmisteiset metallirakenteet risteilyaluksiin), Alvarin Metalli Oy, Konepaja Tremec Oy (mekaanisia osia ohjaus- ja propulsiojärjestelmiin, hitsattuja ja koneistettuja komponentteja), Rautalaaki Oy (raskaat teräsrakenteet ja moduulit, hitsatut runko-osat ja sisustusrakenteet), Nomet Oy (levyrakenteet, rungot ja kokoonpanot, konepajatuotanto meriteollisuuden järjestelmätoimittajille), Karant Oy (haponkestävän ja ruostumattoman teräksen koneistus, komponentit korroosiokestävyyttä vaativiin meriteollisuuden kohteisiin), Adwatec Oy (jäähdytyslaitteet), ABB Oy (potkurit), Valmet Oyj (automaatiolaitteet), FennoSteel Oy (hyttien alumiiniosat), Kalmar Finland Oy (satamatoiminnot), Comatec Mobility Oy (nousee omalta osaltaan esiin liikkuvien työkoneiden suunnittelussa), Cadmatic Oy, Elomatic Oy (suunnittelua) Niemen tehtaat Finland Oy (kalusteet), TJ Teollisuus & Kunnossapito Oy (huolto), Puttek Oy (putkien kannattimet), Honpumet Oy (alumiinirakenteet), A5 Group Oy (pakkauslavat) Porkka Finland Oy (kylmälaitteet), Etteplan Oyj (suunnittelu), Arnon Oy (automaatioratkaisut), Unikie Oy (ohjelmistot) sekä Agco Power Oy (moottorit). Pinnoitteita tekevät Linjateräs Oy, Haapanen Oy sekä Aurajoki Oy. Supersteel Oy valmistaa hammaspyöriä, Javasko Oy suuria teräsrakenteita, Dexter Lifts Oy erikoisnostimia, PRO-lämpö Oy tekee vaativia putkistohitsauksia, KeloTwin Oy työmaiden rakennusaikaista dokumentointia ja CoE Group Oy korkeajännitetöiden suunnittelua.

Kasvu on vuonna 2026 nopeaa meriteollisuuden alalla ja merkitsee viennin määrällä mitattuna noin miljardin Pirkanmaan maakunnan osalta. Suurin merkitys Pirkanmaalla meriteollisuuden näkökulmasta on insinöörikoulutus sekä muun

osaavan työvoiman tarjonta, joko suoraan telakkateollisuuteen tai välillisesti alihankintaan maakunnan ja lähimaakuntien alueella.

Pirkanmaan merkitys tavaraliikenteessä on kokonaisuudessaan noin 12 % koko maan tavaraliikenteestä ja liikennemäärät ovat Tampere - Helsinki välillä maan kolmanneksi suurimmat. Tieverkon monipuolinen kunnossapito on tärkeintä, sillä valtaosa tavaraliikenteestä alueella kulkee rekkaliikenteen muodossa, jonka osuus on noin 60 % koko tavaraliikenteestä. Alemman tieverkon kunnossa pitäminen auttaisi maaseutumaista asumista sekä maaseututaajamien elinkelposuutta. Pitkällä aikavälillä tiestön kunnossapidon kannalta riittävä rahoitus kuitenkin puuttuu. Tieverkoston toimivuuden merkitys nähdään myös investointihalukkuuden muutoksissa. Pirkanmaan tieverkon kokonaispituus on yli 5 200 km, josta valtateiden ja kantateiden osuus on hieman alle viidennes. Kaikkiaan päällystettyä tieverkostoa oli reilut 3 300 km. Tienpitoon suunnattujen rahoitusten tarkoituksena olisi vuoden 2026 aikana korjata noin 150 km tiestöä.

Huonokuntoisia päällysteitä oli kaikkiaan viidennes koko tiestöstä. Korjaustarve on huomattava, varsinkin kun huomioidaan maakunnan merkitys logistiikassa. Talouden näkymiin positiivista signaalia tuo se, että vuoden 2026 aikana erikoiskuljetusten määrä arvioidaan kasvavan, joten tavaravirran kasvua on odotettavissa. Valtatiet 3 ja 9 ovat jo pitkään kipeästi kaivanneet peruskorjausta ja uudistamista. Valtatie 9:ltä Tampereen ja Kangasalan suunnalta löytyy esimerkiksi Suomen vilkkain kaksikaistainen tieosuus, jota käyttää vuorokaudessa yli 20 000 ajoneuvoa. Kehittämistä maakunnassa kaipaavat myös valtatiet 11 ja 12. Valtatie 9:n Tampereen ja Oriveden välisen osuuden kunnostus sai valtion budjettiin tälle vuodelle 22 miljoonan euron määrärahan, ja lisäksi hankkeelle myönnettiin valtuutus enintään 109 miljoonan euron kokonaiskustannuksiin. Osuus Alasjärveltä Suinulaan rakennetaan nelikaistaiseksi moottoritieksi ja Suinulan ja Käpykankaan välinen osuus parannetaan nelikaistaiseksi keskikaiteelliseksi valtatieksi. Nykyisiä Aitovuoren ja Tarastejärven eritasoliittymiä parannetaan ja täysin uudet eritasoliittymät rakennetaan Tasanteen ja Suinulan kohdille. Hankkeessa poistetaan kaikki tasoliittymät. Lisäkaistoja ja eritasoliittymiä on tielle odotettu jo vuosia. Valtateiden investoinneille on ominaista, että niiden vaikutukset ovat paljon yhtä maakuntaa ja paikallista liikennettä isompi asia. Vaikka esimerkiksi valtatie 9:n investointi kohdistuu Pirkanmaalla sijaitsevalle osuudelle, hyöty tien parannuksista ja liikenteen toimivuudesta ulottuu helposti Keski-Suomeen ja edelleen Itä-Suomea kohti.

Pirkanmaalla tarvitaan lähivuosina jopa miljardi euroa tiehankkeisiin. Pirkanmaan liiton seuraava kärkihanke on Raumalta Tampereen ja Lahden kautta Kouvolaan vievän valtatie 12:n Alasjärvi–Huutijärvi-osuuden parantaminen 2+2-kaistaiseksi (nelikaistaiseksi) moottoriliikennetieksi. Toinen tiestön kärkihanke

on raskaan liikenteen kuljetuksille ja esimerkiksi ruokakuljetuksille erittäin merkittävällä valtatie 3:lla. Tampereen ja Vaasan välillä on useita toteuttamista odottavia hankkeita. Kuten valtatie 9:n, myös valtatie 3:n parantaminen on maakuntarajat ylittävä asia. Kyseisen välin hankkeista 17 miljoonan euron Alaskylä–Parkano-osuutta pidetään tärkeysjärjestyksessä ykkösenä.

Pirkanmaan kautta kulkee päärata, jonka merkitystä ei voi ylikorostaa. Rahat tie- ja raidehankkeisiin ovat kuitenkin tiukassa. Niistä päätettäessä on liikennemäärien, talousvaikutusten ja alueen kasvun kuitenkin painettava vaakakupissa. Pirkanmaa välittää melkein koko maan tie- ja rautatieliikennettä. Siksi Pirkanmaalle investoiduilla rahoilla on paljon yhtä maakuntaa isompi merkitys. Tiehankkeissa ei myöskään ole kyse vain sujuvista ja turvallisista yhteyksistä, vaan myös elinkeinoelämän edellytyksistä ja huoltovarmuudesta. Pirkanmaalla on käynnistynyt, käynnissä ja myös valmistumassa merkittäviä raideliikenteen kehittämishankkeita vuosien 2026–2027 aikana. Suurin yksittäinen hanke on Tampereen henkilöratapihan uudistaminen. Tampereen henkilöratapiha on maan vilkkain raideliikenteen solmukohta, jonka kautta kulkee noin 150 matkustaja- ja tavarajunaa päivässä ja noin kahdeksan miljoonaa matkustajaa vuodessa. Hanke alkoi vuoden 2025 alkupuolella ja sen kokonaisarvo on 222 milj. euroa. Suurimmat rahoittajat ovat Väylävirasto (163 milj.) sekä Tampereen kaupunki (35,5 milj.). Rakennustyöt jatkuvat vuoteen 2030 asti. Investointi parantaa koko Suomen rataverkon toimintavarmuutta ja pohjustaa rautatieaseman lähialueiden seuraavia kehityshankkeita.

Tampereen rautatieasemalle rakennetaan uusi matkaterminaali, jossa raitiovaunulta pääsee vaihtamaan junaan saman katon alla. Väylävirasto ja rakennusyhtiö Kreate allekirjoittivat 192 miljoonan euron sopimuksen hankkeen toisesta vaiheesta. Terminaaliin tulee reilut 700 neliötä uutta liiketilaa. Alikulkuun rakennetaan myös pyöräparkki sekä hissit ja liukuportaat laitureille. Samalla uusitaan alikulun ylittävät neljä ratasiltaa, jotka ovat palvelleet matkustajia jo yli 130 vuotta. Ratapihan kautta kulkee vuosittain yli kuusi miljoonaa kaukojunamatkustajaa ja asema kärsii jatkuvista kapasiteettiongelmista. Junaliikenteen sujuvoittamiseksi ratapihalle rakennetaan uusi kolmas välilaituri, ja kaikki laiturit saavat katokset. Naistenlahteen nousee vaunuhuoltoalue, joka vapauttaa tilaa matkustajaliikenteen junille. Uusien lähijunaseisakkeiden esisuunnittelu osana Tampereen kaupunkiseudun lähijunaliikenteen kehittämistä on tarkoitus jatkaa. Lisäksi Tampereen raitiotien laajeneminen etenee ja parhaillaan on käynnissä välien Sorin aukio-Partola sekä TAYS-Ruotula rakentamistyöt. Hanke valmistuu vuonna 2028. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat noin 209,3 milj. euroa, joista valtionosuus on noin 50,5 milj. euroa. Pääradan Riihimäki–Tampere-osuuden peruskorjauksen käynnistämiseen on jo 100 miljoonan euron valtuus, mutta

projektin kokonaiskustannukset lasketaan 534 miljoonaksi euroksi. Lisäratahankkeista esimerkiksi Lielahti–Nokia-välin 2. raiteen ympäristövaikutusten arviointi (YVA) ja ratasuunnitelma ovat vasta käynnistymässä. Välin Lielahti–Lakiala 2. raiteen YVA on jo valmis, mutta seuraavan vaiheen, ratasuunnitelman, rahoitusta vielä odotellaan. Ratasuunnittelukin maksaa kymmeniä, jopa satoja miljoonia euroja. Tampereen kaupungin merkittävät investointihankkeet nostavat kaupunkiseudun kiinnostavuutta ja kasvukykyä jatkossakin. Elinvoimaisuuden rinnalla on pito- ja vetovoimaisuus. Tampereen Raitiotien varikolle Hervantaan on valmistunut uusi 800 neliömetrin toimistorakennus. Rakennuksessa on aiempaa suuremmat tilat raitiovaunun ohjauskeskukselle, muita työpisteitä ja kokoushuoneita sekä muun muassa taukotiloja. Varikon laajennuksen arvioitu kokonaiskustannus on lähes 40 miljoonaa euroa.

Tampereen yliopiston hallitus on hyväksynyt vuokrasopimuksen, joka mahdollistaa uuden SiPFAB (System-in-Package Fabrication) -pilottilinjan rakentamisen Hervannan kampukselle. Rakennushanke toteutetaan yhteistyössä Suomen yliopistokiinteistöt Oy:n (SYK) kanssa. SiPFAB on osa EU:n Chips Act -ohjelmaa, jonka tavoitteena on vahvistaa Euroopan kilpailu- ja häiriönsietokykyä puolijohdeteollisuudessa. Tampereen yliopistolle on myönnetty ohjelman kautta viisivuotinen, 40 miljoonan euron rahoitus pilottilinjan toteuttamiseen. SiPFAB-hanke nostaa Tampereen yliopiston suomalaisen ja eurooppalaisen puolijohdeosaamisen keskiöön. Tämä investointi mahdollistaa aivan uuden mittakaavan tutkimus- ja kehitystoiminnan sekä vahvistaa koko alueen elinvoimaa. Tampereella on vuosikymmenten kokemus mikroelektroniikan tutkimuksesta ja sirusuunnittelusta. SiPFAB-pilottilinja edellyttää noin 1 200 htm² puhdastilaa sekä siihen liittyviä teknisiä ja henkilöstötiloja. Yhteensä kokonaisuuden laajuus on noin 2 800 htm². Rakennustyöt käynnistyvät 2026 ja käyttöönotto on vuonna 2027. SiPFAB on Tampereen yliopiston Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekuntaan sijoittuva hanke, joka keskittyy sirujen paketointiin, yhdistämiseen ja testaukseen. Tehtävänä olisi Wide Band Gap (WBG) -sirujen sekä erilaisten puolijohdekomponenttien yhdistämiseen ja testaamiseen kokonaisiksi järjestelmiksi. Nämä mahdollistavat tulevaisuuden ympäristöystävällisten, paketoitujen sirujärjestelmien kehittämisen ja kokeilun. Pilottilinja on suunnattu erityisesti teollisuusyhteistyöhön, eli tarkoituksena on saada tuote kaupallistettua.

Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Ammatillisen osaamisen osaamisvaateista tulee pitää kiinni. Oman urapolun selkiyttäminen on myös tärkeää perusopetuksessa. Sen pitää tukea oppilasta ja ymmärrettävyyttä eri ammatti- ja uravaihtoehtojen osalta. Toisaalta on hyvä muistaa jatkuvan oppimisen mahdollisuudet myöhemmässäkin elämänvaiheessa ja joustavat vaihtoehdot vaihtamaan alaa. Huomioitava on, että ikäluokat

pienenevät ja sekin synnyttää osaajapulaa, jos kaikkien tavoitteena on korkeakoulututkinto. Parantaakseen ammatillisen koulutuksen tilannetta, rahoituksen tulisi olla tasaista.

Ammattiosaajille on kysyntää ja toisaalta aina on mahdollisuus kouluttautua eteenpäin. Kannattaa muistaa, että korkean teknologian yrityksissä on pysyväisluonteinen tarve perustekniikan työntekijöille, eli ihmistyövoimalle on jatkossakin kysyntää. Opetustyössä ollaan tilanteessa, jossa pitäisi kyetä hahmottamaan millaiselle osaamiselle on tulevaisuudessa kysyntää ja kertoa tätä viestiä opetustyössä. Pirkanmaan vahvuutena on monipuolinen elinkeinorakenne: teknologiateollisuus, vientiyritykset, palvelualat, liikkuvien työkoneiden klusteri sekä vahva teollinen ja digitaalinen osaamispohja.

Kasvumahdollisuuksia liittyy erityisesti puolustusteollisuuteen, energiamurrokseen, biotalouteen, kiertotalouteen, tekoälyyn ja digitaalisiin palveluihin. Suuret yritykset ovat jo kasvussa ja teolliset investoinnit synnyttävät uusia työpaikkoja myös komponenttivalmistukseen ja alihankintaketjuihin. Pienet yritykset odottavat vielä kulutuskysynnän vahvistumista. Rakentamisen ja erityisesti korjaus- ja asuntorakentamisen tilanne on edelleen haasteellinen. Lomautukset vähentävät myös harjoittelu- ja oppisopimuspaikkoja. Ammatillisen koulutuksen näkökulmasta teknologiateollisuus tarjoaa tällä hetkellä rakentamista parempia harjoittelu- ja työllistymismahdollisuuksia.

Työmarkkinatilanne vaihtelee voimakkaasti toimialoittain. Asuntorakentamisessa, IT-palveluissa ja osassa korkeakoulutettuja ammatteja työllistyminen sekä harjoittelupaikkojen saaminen on vaikeaa. Korkeakoulutettujen, nuorten ja kansainvälisten osaajien työttömyys herättää huolta. Erityisesti ensimmäisen harjoittelu- tai työpaikan puuttuminen voi vaikeuttaa työuran käynnistymistä. Joillakin kasvualoilla voidaan lähestyä jälleen työvoimapulaa, mutta työnhakijoiden kiinnostus ja avoimet työpaikat eivät aina kohtaa. Yrityskontakteista saatu tieto osoittaa varovaista vireytymistä: rekrytointitarpeita ja henkilöstövuokrausta on enemmän kuin edellisvuonna, mutta kasvu ei koske kaikkia aloja. Ajantasainen yritystieto on tärkeää koulutusten suuntaamisessa, osaamisen kehittämisessä ja työnvälityksessä. Ensi vuoden arvioidaan olevan edelleen haastava, vaikka taloudessa näkyy kasvuvirettä. Tekoäly, energiaratkaisut, biotalous ja kiertotalous voivat luoda mahdollisuuksia useille toimialoille. Yksittäinen investointi, kuten biokaasulaitos, voi synnyttää laajoja vaikutusketjuja maatalouteen, logistiikkaan, teknologiaan ja alueen imagoon. Huolena on teknologiateollisuuden alihankinnan siirtyminen Kiinaan, mikä lisää paikallisten alihankkijoiden epävarmuutta ja geopoliittisia riskejä. Yritysten automaatio- ja tehostamisinvestoinnit tukevat kilpailukykyä, mutta eivät välttämättä lisää työpaikkoja nopeasti. Kasvun esteenä on pula riittävän suurista ja nopeasti käyttöön saatavista yritystonteista.

Kaavoitusprosessit ovat hitaita suhteessa yritysten investointiaikatauluihin. Osa yrityksistä kärsii jo kroonisesta työvoimapulasta, vaikka alueella on samaan aikaan paljon työttömiä. Tämä korostaa kohtaanto-ongelmaa ja koulutuksen reagointikyvyn merkitystä. Näkymät ovat toimialariippuvaisia. Eläköityminen vapauttaa työpaikkoja, mutta talouskasvun nopeus ratkaisee, kuinka työllisyys paranee. Pitkittynyt heikko suhdanne voi jättää osan nuorista ilman tärkeää työkokemusta. Kansainväliset korkeakouluopiskelijat muodostavat merkittävän osaajapotentiaalin, mutta heidän työttömyytensä on muuta opiskelijajoukkoa korkeampaa. Ammatillisesta koulutuksesta valmistuville osaajille on kysyntää monilla aloilla, mutta koulutuksen ja työelämän tarpeiden kohtaamista on parannettava. Tarvitaan tekoäly- ja digiosaamista, teknologiateollisuuden osaajia, asentajia, kokoonpanijoita, energia-alan suunnittelijoita sekä logistiikan, turvallisuuden, hoiva- ja varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Teknisten taitojen lisäksi korostuvat oppimiskyky, sopeutumiskyky, vuorovaikutustaidot ja muut yleiset työelämätaidot. Koulutuksen on reagoitava nykyistä nopeammin teknologiseen muutokseen. Henkilökohtaiset opintopolut, tutkinnon osat, rekrytointikoulutukset ja yrityksissä toteutettava oppiminen tarjoavat joustavuutta. Oppilaitosten laite- ja oppimisympäristöjen on vastattava yritysten käytössä olevaa teknologiaa. Tämä edellyttää yritysten, koulutuksen järjestäjien ja julkisten toimijoiden yhteisiä investointeja. Ajantasainen yritys- ja työmarkkinatieto on jaettava koulutuksen järjestäjille, jotta koulutusmäärät ja sisällöt voidaan kohdentaa vaikuttavasti. Jatkuvalle oppimiselle tarvitaan toimiva kysyntä- ja rahoitusmalli, jolla työttömien ja työssä olevien osaamista voidaan päivittää todellisiin tarpeisiin.

Toimenpidesuosituksia työmarkkinoiden kohtaannon parantamiseksi: Vahvistetaan ennakointia ja tiedon yhteiskäyttöä yritysten, kuntien, työllisyyspalvelujen ja oppilaitosten kesken. Tiivistetään yritysten ja oppilaitosten yhteistyötä, erityisesti pk-yritysten pääsyä korkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten palveluihin. Keinoja ovat muun muassa yritysten koordinoitu kontaktointi, yhteistyöverkostojen syntymisen edistäminen yritysten ja muiden organisaatioiden välille sekä tietopohjan vastaanottaminen siitä, millaisia palvelutarpeita yrityksillä on ja miten näihin voidaan saada apua. Luodaan nopeita työllistymis- ja osaamispolkuja pitkäaikaistyöttömille sekä kehitetään jatkuvan oppimisen rahoitusta. Lisätään yritystonttien tarjontaa ja nopeutetaan maankäytön prosesseja, jotta investointeja ei menetetä muille alueille. Tuetaan nuorten, maahanmuuttajien ja kansainvälisten osaajien työllistymistä sekä vahvistetaan työpaikkojen valmiuksia monimuotoiseen rekrytointiin. Edistetään työvoiman liikkuvuutta ja tunnistetaan asumiseen, liikkumiseen ja alueelliseen kohtaantoon liittyvät esteet. Vältetään kouluttamista ilman työllistymisnäkymää ja kohdennetaan koulutus ennakointitiedon perusteella aloille, joilla osaajia tarvitaan. Erityisesti vientialoilla korostuu ohjelmisto- ja laiteosaaminen. Sähkö- ja automaatio-osaamisen sekä peruskonetek-

niikan osaamisen taso huolettaa. Vahvimmin esiin nousevat tarpeet murrosteknologioihin kuten kvanttiteknologiaan ja tekoälyyn liittyen, vihreässä siirtymässä, kokonaisuuksien hallinnassa ja systeemisessä ajattelussa. Siruteknologian, turvallisuussektorin ja valmistavan teollisuuden kehitys sekä suunnittelun osaamisen tilanne synnyttää uusia tarpeita koulutuksen ja yleisen osaamisen osalta.

Pirkanmaan koulutuspolitiikan haaste on valmistuneiden muuttaminen pois Pirkanmaan talousalueelta lähinnä pääkaupunkiseudulle sekä lähtömaakuntiinsa. Syinä tähän ovat muun muassa: Pirkanmaalla on koulutettujen määrään suhteutettuna vähän korkean teknologian osaamista tarvitsevia yrityksiä ja lisäksi yritysten pääkonttorit sekä valtionhallinnon toiminnot sijaitsevat pääsääntöisesti pääkaupunkiseudulla. Ammatillisen koulutuksen näkökulmasta tilanne on tietyillä aloilla haasteellinen. Työvoiman tarve on kuitenkin selkeä eli valmistuvat opiskelijat työllistyvät suhteellisen hyvin. Korkeakoulutettujen tilanne on todella erilainen viime vuoteen verrattuna. Työpaikkoja ei ole samalla tavalla tarjolla ja korkeakoulutettujen työttömyys on kasvanut. Korkeakoulutus on pitkäkestoista ja pitkäjänteinen osaamisen kehittäminen kannattaa. Muuntokoulutuksille olisi nyt tarvetta. Erilaisia toteuttamis- ja kehittämistapoja sekä hyviä rahoituksen toimintamalleja on oltava tarjolla ja niitä pitää jatkossakin kehittää sekä ylläpitää. Rahoituksella tuetaan myös työvoiman osaamisen kehittämistä niin yrityksien sisällä, kuin täydentämään työvoimatarpeita. Monilla yrityksillä ei ole tällä hetkellä tarvetta rekrytoida lisää henkilöstöä, kun taas toiset etsivät erityisiä osaajia tulevaisuuteen.

Muutokset yleisesti työttömyystilanteessa ovat negatiivisia, sillä työttömien työnhakijoiden sekä pitkäaikais- ja rakennetyöttömien määrä ja suhteellinen osuus kaikista työttömistä työnhakijoista kasvaa. Suurin kysymys on laaja työttömyys, johon kuuluvat työttömien työnhakijoiden lisäksi erilaisissa palveluissa olevat henkilöt. Heidän työmarkkina-asemaansa kannattaa kiinnittää huomiota. Osaavan työvoiman tilannetta arvioidessa ja eri toimialoja käsiteltäessä on todettava, että osaavan työvoiman ongelmat olivat yleisesti kohtalaiset. Työvoiman liikkuvuuteen liittyy haasteita. Koulutukselle asetetaan jatkossa entistä suurempia paineita. Oppiminen on edelleen tärkeää työmarkkinoille pääsemiseksi. Tärkeää olisi varmistaa kaikille vähintään toisen asteen tutkinto. Yrittäjäkoulutuksen lisääminen opetusohjelmaan, niin ammatillisella puolella kuin korkeakoulusektorilla, olisi tärkeä suunnan muutos. Korkea-asteen tutkintoja arvioidessa, myynnin ja markkinoinnin osaamisen korostaminen niillä koulutuskokonaisuuksilla, jotka kohdistuvat liike-elämään ovat vajavaiset. Yritysten sisäisen roolituksen ja luottamuksen merkitys kasvaa työvoiman kysyntää ajatellen. Uskallus palkata lisää henkilöstöä on myös normaalioloissa haaste. Asian helpottaminen ja keventäminen olisi välttämätöntä. Myös rakennetyöttömyyden nähdään olevan tilanne, jonka korjaamiseen vaaditaan lisäpanostuksia. Kasvun edellytys on kovassa

korkean tason osaamisessa ja innovaatioissa. TKI (tutkimus-, kehitys- ja innovaatio) -rahoitus on mahdollisuus myös yrityksille. Yrityksillä tulisi olla kyvykkyyttä tarttua haasteeseen ja tekemään TKI-työtä. Yrittäjäksi ryhtymistä tuetaan monin eri toimenpitein oppilaitoksissa. Substanssiosaajia tarvitaan jatkossakin ja asiakaspalvelu on tärkeää joka alalla. Tärkeää on kyky oppia uutta sekä joustaa työn ja tehtävän mukaan. Kasvun edellytyksiä parannetaan ajattelemalla isosti. Yliopisto kouluttaa osaajia, jotka luovat innovaatioiden kautta hyvinvointia. TKI-liitännäiset työpaikat ovat viiden vuoden aikana lisääntyneet yli kolmanneksella ja kehityksen olisi syytä jatkua. Esimerkiksi haasteet etätyöhön liittyen tulee ratkaista, kuten jatkossa etätyön sopivuus erilaisiin tehtäväkokonaisuuksiin. Yritys elämä tulisi tuoda lähemmäksi opiskeluvaihetta ja varmistua, että nivelvaiheet jäävät lyhyiksi.

Osaajien ja ideoijien tulee kiinnittyä pk– ja mikroyrityksiin. Kasvun eväitä: Analyyttinen tiedolla johtaminen ja olemassa olevan tiedon hyödyntäminen, kasvun asenne ja siitä keskusteleminen, mahdollisuuksien oivaltaminen ja niiden hyödyntäminen sekä kansainvälistymisen mahdollisuudet. Alueet, yritykset ja eri toimialat tulisi saada houkuttelevimmiksi markkinoinnin avulla. Työvoiman turvaamiselle on erilaisia vaihtoehtoja. Peruskoulutusputki tulee entistä selkeämmin suunnata aloille, joissa on jatkossa työvoiman kysyntää. Päätökset aloituspaikkojen muutoksista näkyvät viiveellä, joten ennakointia tulee hyödyntää. Suhdannetilanne on kääntynyt ja työvoiman kysyntä tulee kasvamaan joten mm. työvoimakoulutusta tulee suunnata aloille, joilla tulee olemaan kysyntää. Korkeakoulutusta tulisi myös suunnata tuleville työvoimapula-aloille. Koulutusketjut tulisi laittaa kuntoon ja perusosaamiset pitää olla kunnossa toiselle asteelle tultaessa, jotta voidaan keskittyä ammatilliseen oppimiseen. Toisaalta lahjakkuuksia tulisi tukea, jotta jatkossa synnytettäisiin uusia ideoita ja innovaatioita.

Kehityssuuntia koskevat arviot

Pirkanmaa	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä	-	0	0
Työvoiman saatavuus	+	+	0

Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi

Tampereen seutukunta **Hämeenkyrö, Kangasala, Kuhmoinen, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Pälkäne, Tampere, Vesilahti, Ylöjärvi**	**Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen**	**Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**	**Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä	-	-	0
Työvoiman saatavuus	+	+	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Etelä-Pirkanmaan seutu-kunta **Akaa, Urjala, Valkeakoski**	**Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen**	**Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**	**Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	-	-	0
Työvoiman saatavuus	+	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Lounais-Pirkanmaan seutukunta **Punkalaidun, Sastamala**	**Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen**	**Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**	**Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	-	-	+
Työvoiman saatavuus	+	0	-
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Luoteis-Pirkanmaan seutukunta **Ikaalinen, Kihniö, Parkano**	**Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen**	**Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**	**Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	-	-	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Ylä-Pirkanmaan seutu-kunta **Juupajoki, Mänttä-Vilppula, Ruovesi, Virrat**	**Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen**	**Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**	**Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	-	-	0
Työvoiman saatavuus	+	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

T. Juha Salminen